

Benefiční prvky

Na, Si, Co, Se, Al?, Ti?

- pozitivní vliv na růst rostlin
- zmírnění negativního působení jiného prvku
- esenciální jen pro některé druhy

Sodík

- Na⁺ v půdě 0,1-1 mM (50-100 mM)
- **esenciální pro některé druhy** (*Atriplex vesicaria*, některé C4 zástupci čeledí Chenopodiaceae, Amaranthaceae, Cyperaceae)
  - požadavek srovnatelný s mikroelementy
  - projevy deficiencie (chlorózy, nekrotické skvrny, potlačení tvorby květů)
- **ostatní rostliny**: v nízké koncentraci benefiční, ve vyšší toxický

natrofilní x natrofobní druhy

- odlišný význam Na⁺ u rostlin a živočichů

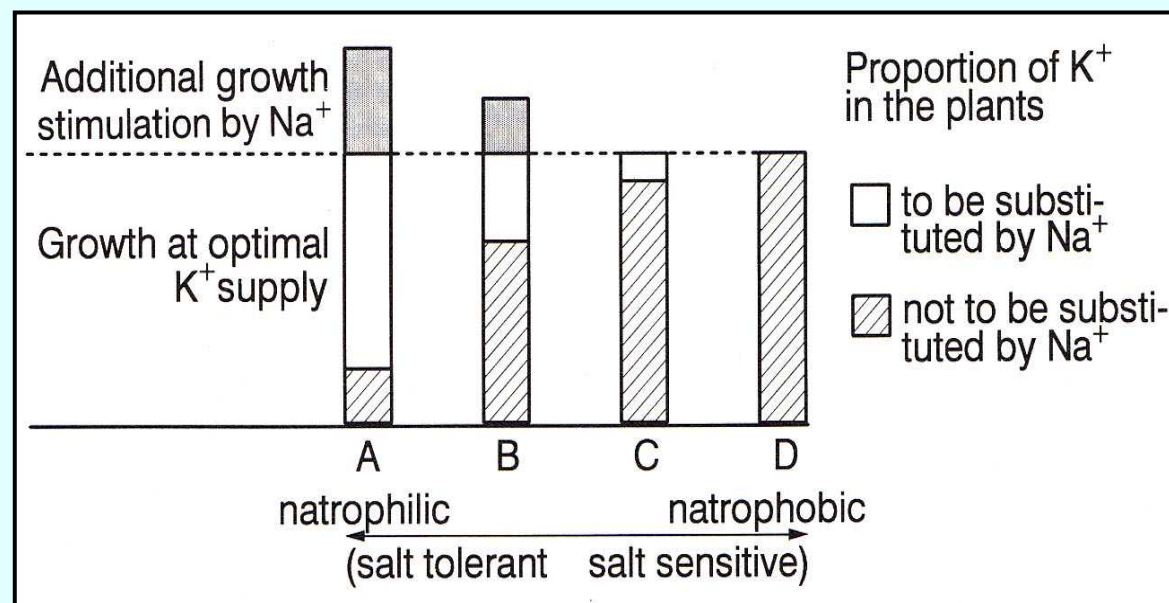
Atriplex vesicaria

Toxicita sodíku:

- rozšířená (aridní oblasti)
- souvislost se salinitou
- halofytní x nehalofytní druhy**
  - osmotický stres
  - interakce s funkcemi K⁺ v buňce

natrofilní x natrofobní druhy

- souvislost s tolerancí k substituci K^+

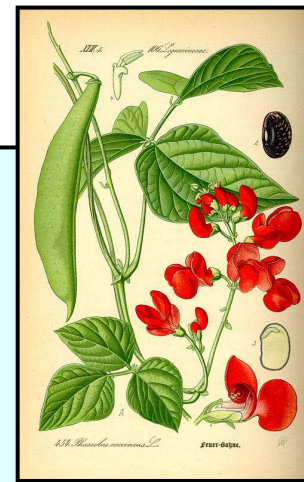
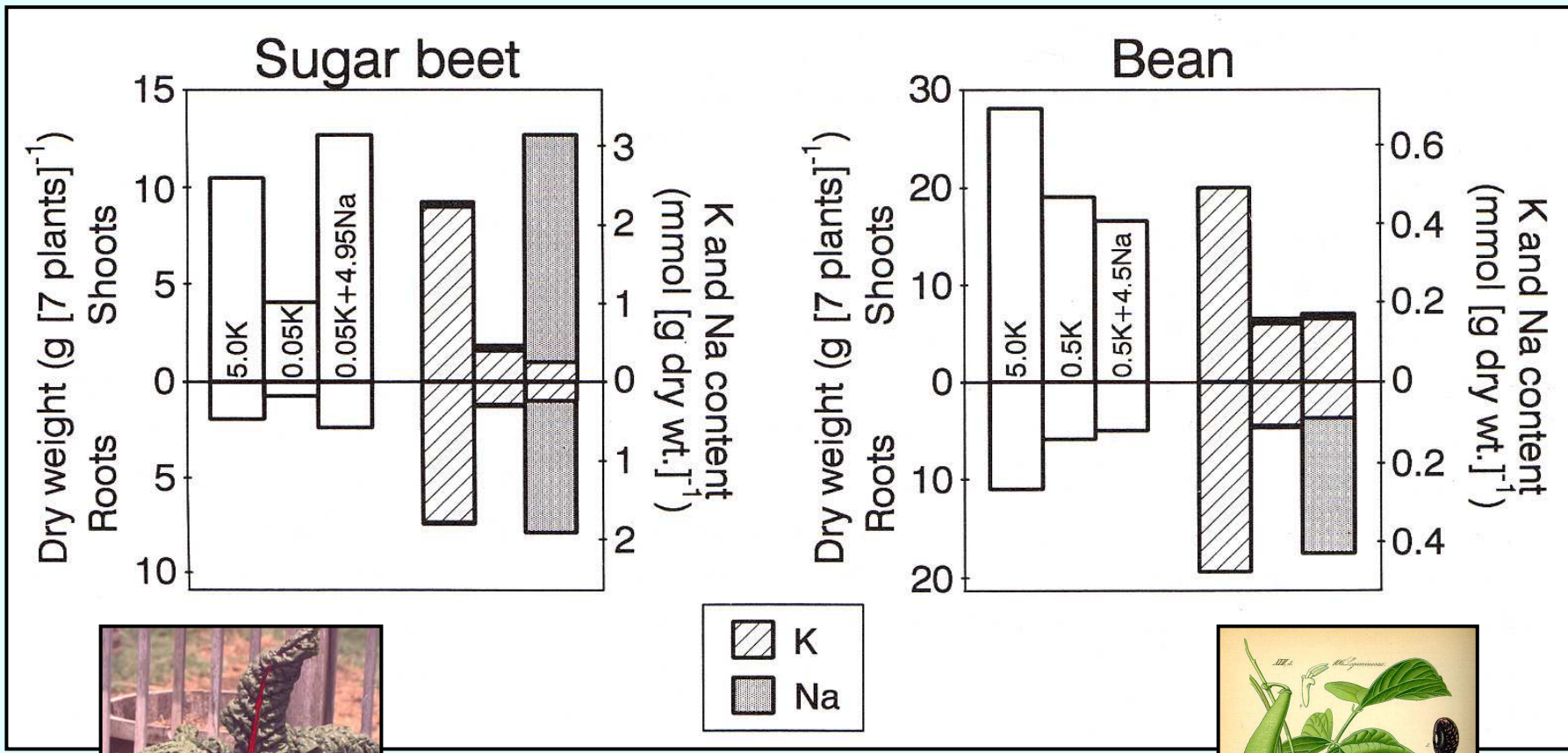
A: natrofilní druhy - zástupci Chenopodiaceae (cukrová řepa, tuřín), Amaranthaceae, Cyperaceae

B: kapusta, ředkev, bavlna, hrách, len, špenát, pšenice

C: ječmen, proso, rýže, rajče, brambora, oves

D: kukuřice, sója, fazol, žito

Marschner 1995

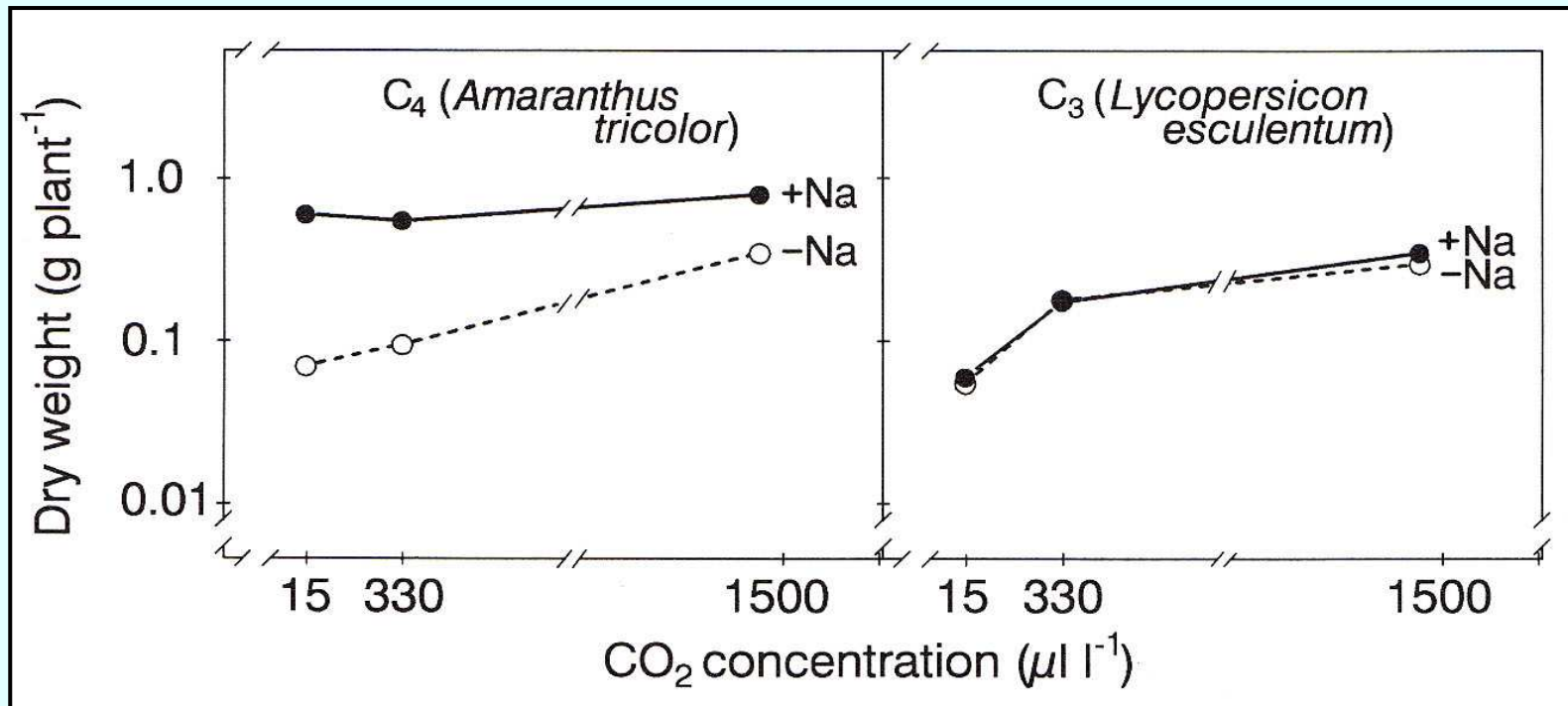

Marschner 1995

Význam Na⁺ v rostlině:

- především u C₄ rostlin

Amaranthus

Marschner 1995

- transport CO₂ mezi mezofylovými buňkami a buňkami pohev cévních svazků

- konverze pyruvátu na fosfoenolpyruvát v mezofylových buňkách

při nedostatku Na⁺:

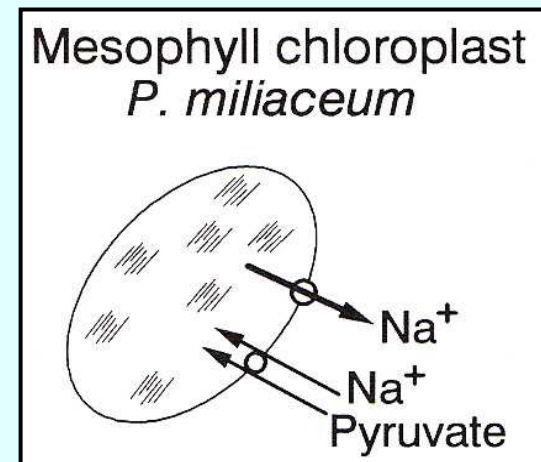
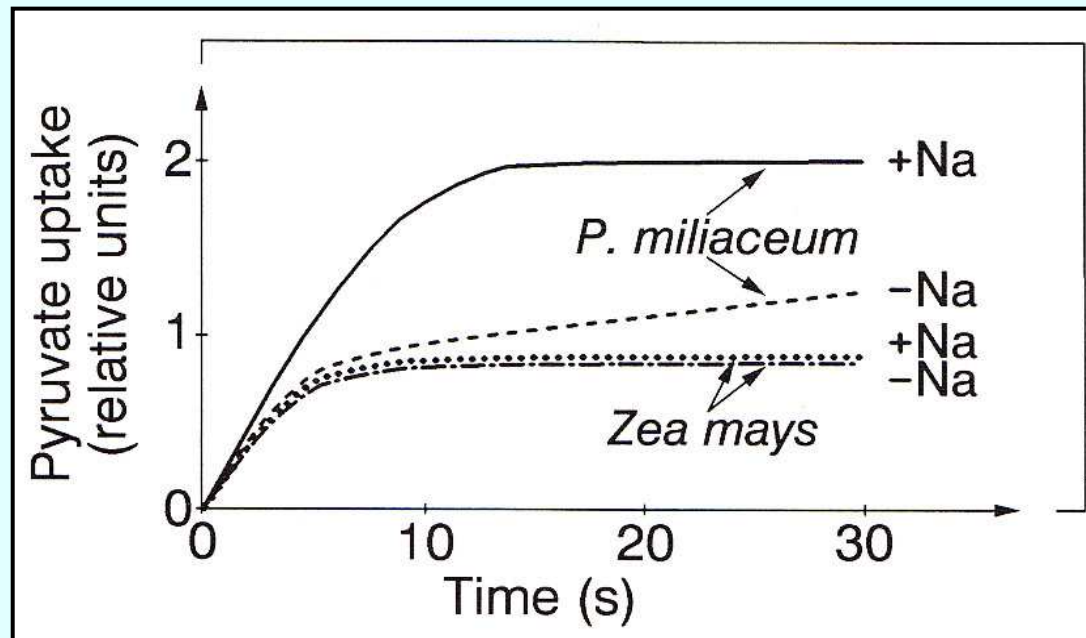
↓ PEP, malát, Asp

↑ pyruvát, Ala

- význam Na⁺ v transportu pyruvátu do chloroplastů (mechanismus není přesně jasný – možná symport s protony)

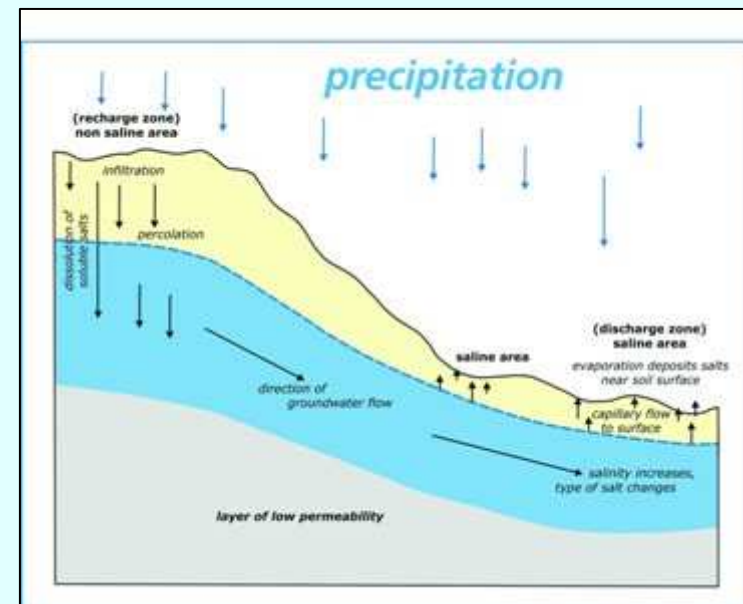

*Panicum
miliaceum*

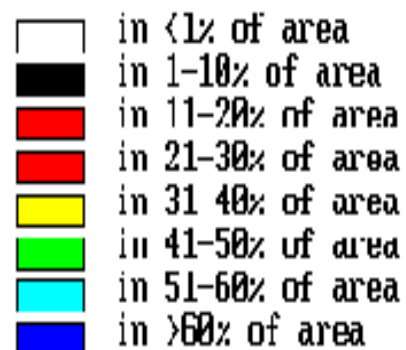
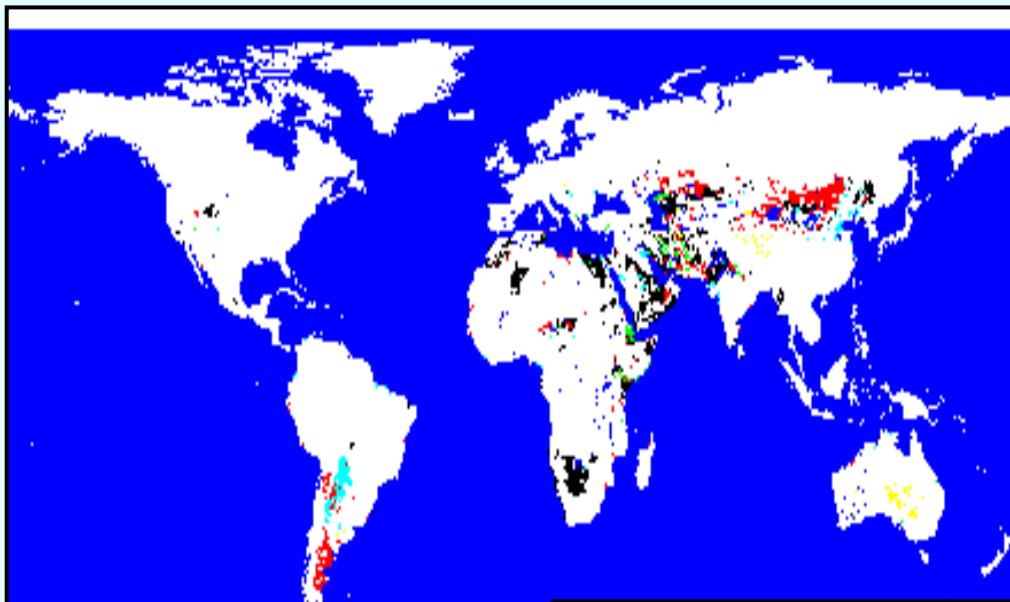
Růst rostlin v zasolených půdách:

- přímořské oblasti, zemědělská půda

Land and Plant Nutrition Management Service

Global Network on Integrated Soil Management
for Sustainable Use of Salt-affected Soils

<http://www.fao.org/ag/agl/agll/spush/topic2.htm>

Total area of saline soils is 397 million ha and of sodic soils 434 million ha at global level. **Of the current 230 million ha of irrigated land, 45 million ha are salt-affected soils (19.5 percent)** and of the almost 1 500 million ha of dryland agriculture, 32 million are salt-affected soils (2.1 percent) to varying degrees by human-induced processes.

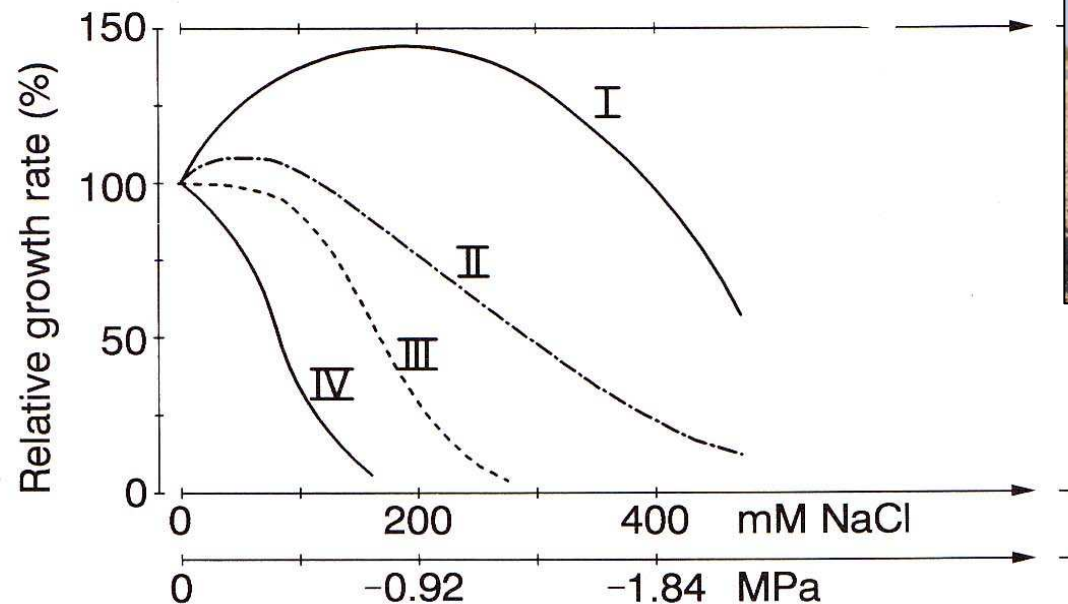
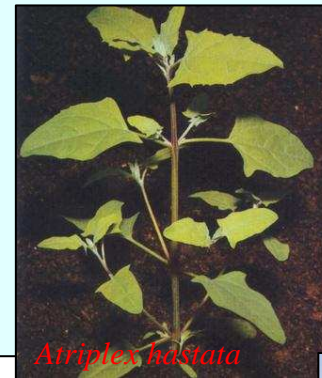
Table 1: Regional distribution of salt-affected soils in million ha

Regions	Total area	Saline soils	%	Sodic soils	%
Africa	1899.1	38.7	2.0	33.5	1.8
Asia and the Pacific and Australia	3107.2	195.1	6.3	248.6	8.0
Europe	2010.8	6.7	0.3	72.7	3.6
Latin America	2038.6	60.5	3.0	50.9	2.5
Near East	1801.9	91.5	5.1	14.1	0.8
North America	1923.7	4.6	0.2	14.5	0.8
Total	12781.3	397.1	3.1%	434.3	3.4%

- především NaCl

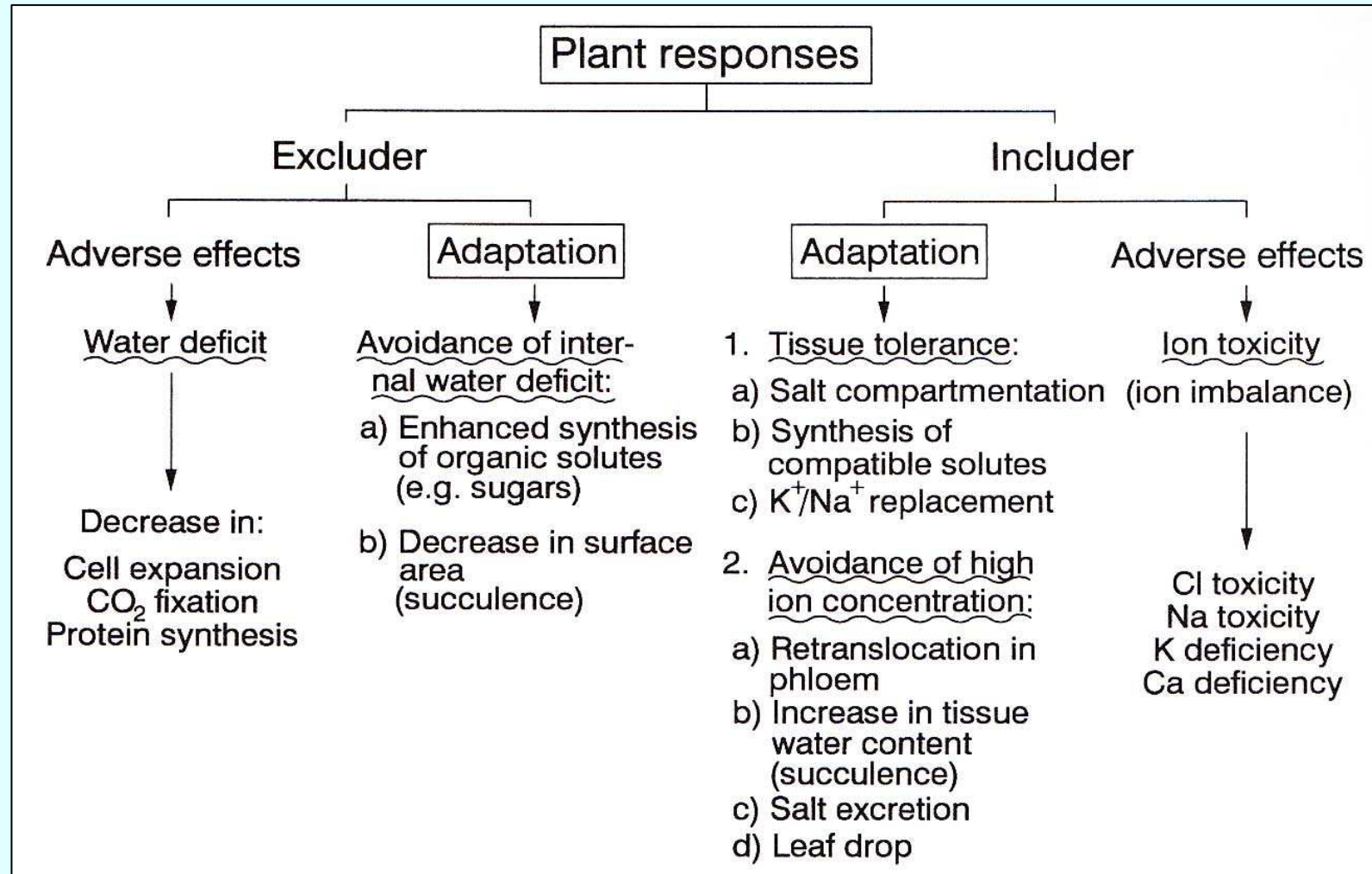
- velké mezidruhové rozdíly v toleranci k zasolení

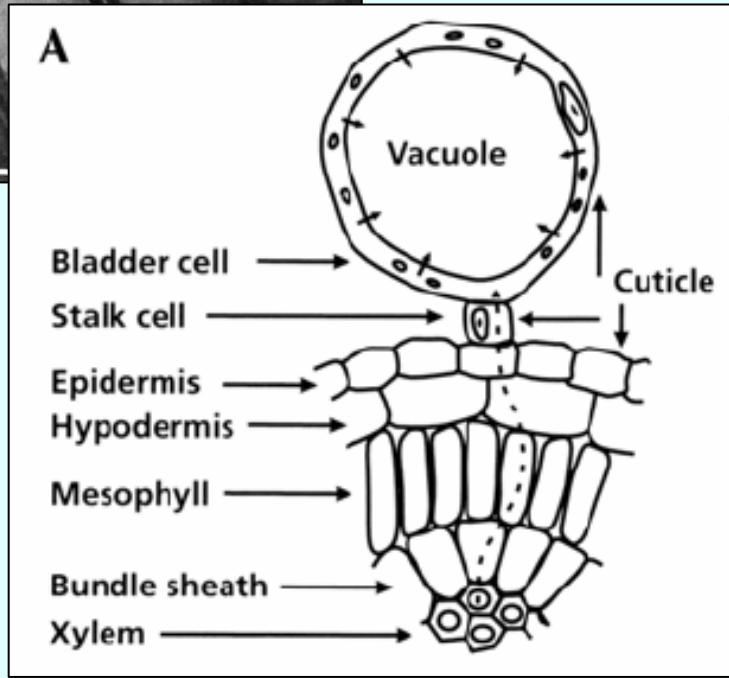
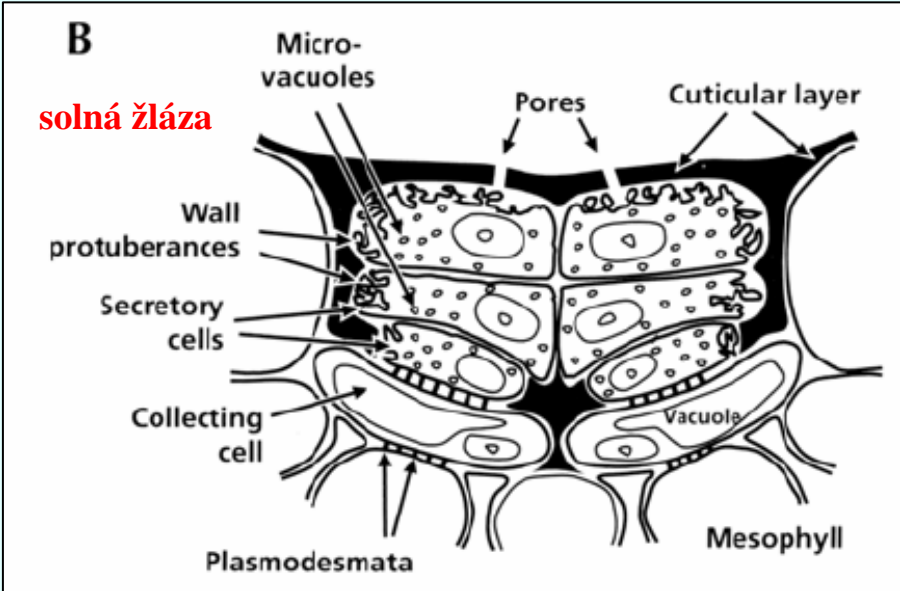
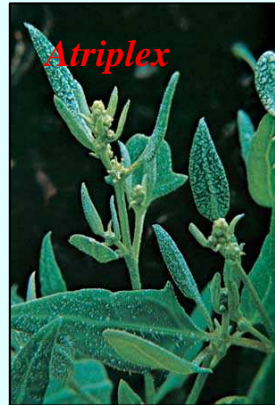
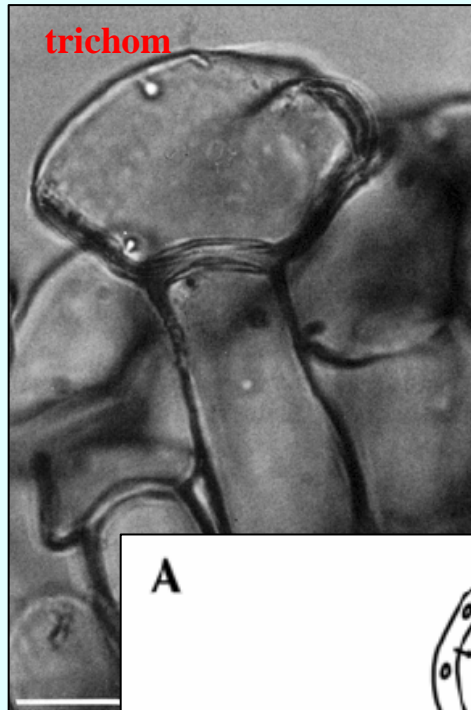
Fig. 16.21 Growth response of various plant species to increasing substrate salinity and related osmotic potential. I, Halophytes; II, halophilic crop species related to I (e.g., sugar beet); III, salt-tolerant crop species (e.g., barley); IV, salt-sensitive crop species (e.g., bean). (Modified from Greenway and Munns, 1980, with permission from the *Annual Review of Plant Physiology*. Copyright 1980 by Annual Review Inc.)

Hlavní negativní faktory:

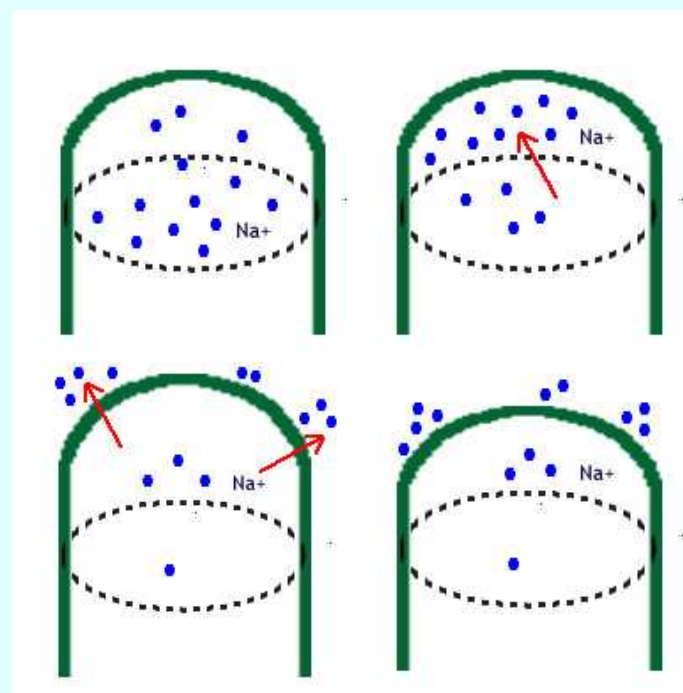
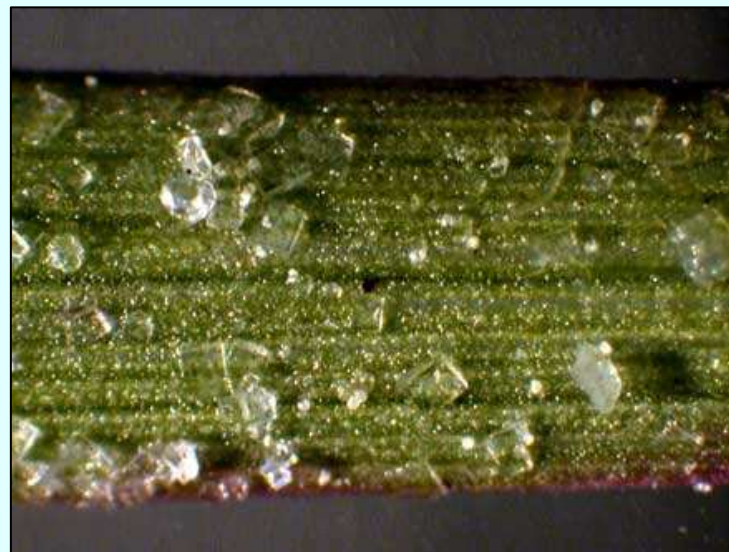
- vodní stres
- toxicita iontů Na^+ a Cl^-
- nerovnováha v příjmu a distribuci jednotlivých živin v rostlině

Exkrece solí na povrch listů

Exkrece solí na povrch listů

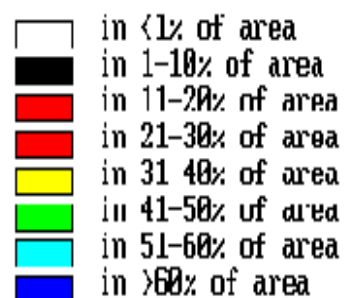
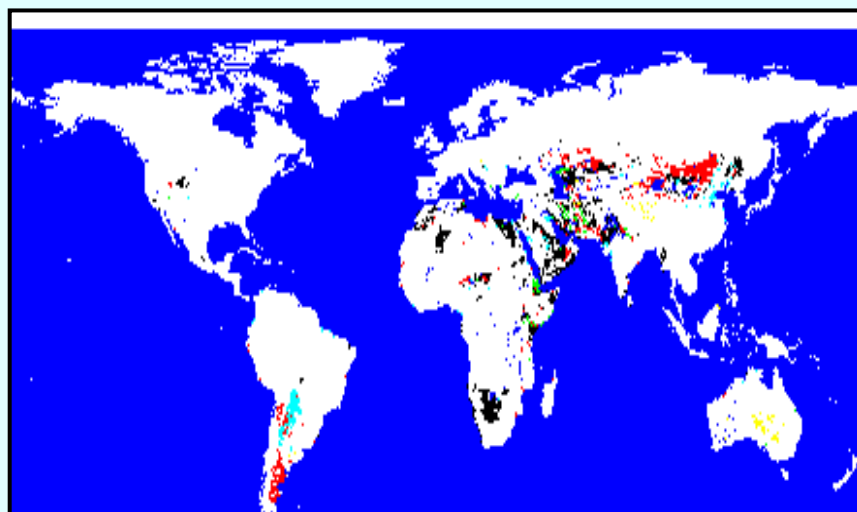

Převzato z: www.mbari.org/.../justin/salt_extrusion.htm

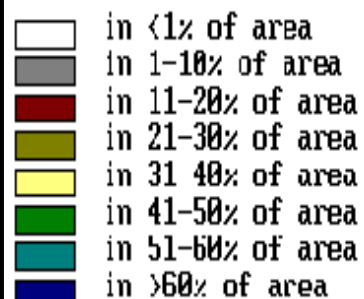
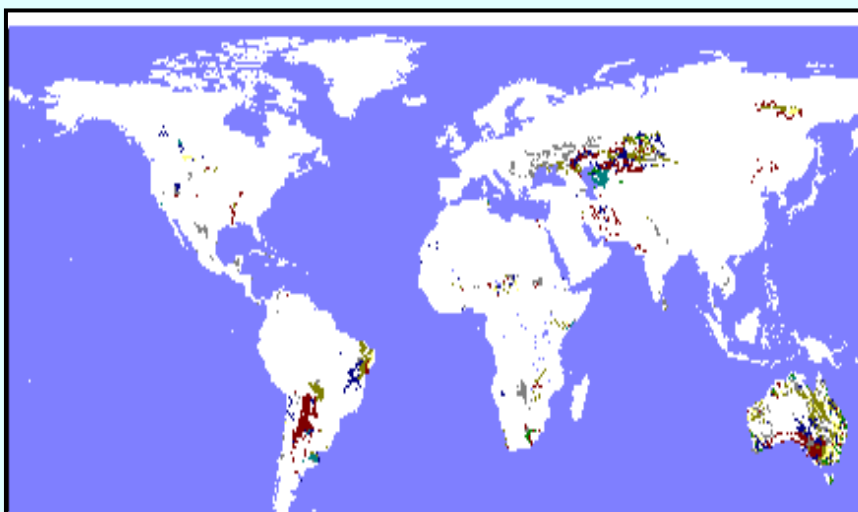
Na⁺ specifické aspekty salinity (Na⁺ toxicita):

- kompetice o vazebná místa s K⁺
  - regulace enzymatické aktivity
  - proteosyntéza
- osmotický stres
  - akumulace Na⁺ v apoplastu listů
  - nedostatek „dobrých“ osmoticky aktivních látek

Saline Soils of the World

Sodic Soils of the World

Jak Na⁺ vstupuje do rostliny?

Transport protein	Mode of transport	Membrane location	K⁺ : Na⁺ Selectivity
KAT/AKT Inward K ⁺ channels	Passive diffusion	Plasma membrane	Highly selective for K ⁺
HKT1 High-affinity K ⁺ transporter	Na ⁺ -energized	Not known	Transports both Na ⁺ and K ⁺
KUP or HAK High-affinity K ⁺ transporter	Not known	Not known	Some Na ⁺ permeability
NSC Non-selective cation channels	Passive diffusion	Plasma membrane	High Na ⁺ permeability
AtNHX1 Na ⁺ -H ⁺ exchanger	H ⁺ -energized	Vacuole and plasma membrane	Not known
LCT1 Low-affinity cation transporter	Not known	Not known	Transports both Na ⁺ and K ⁺

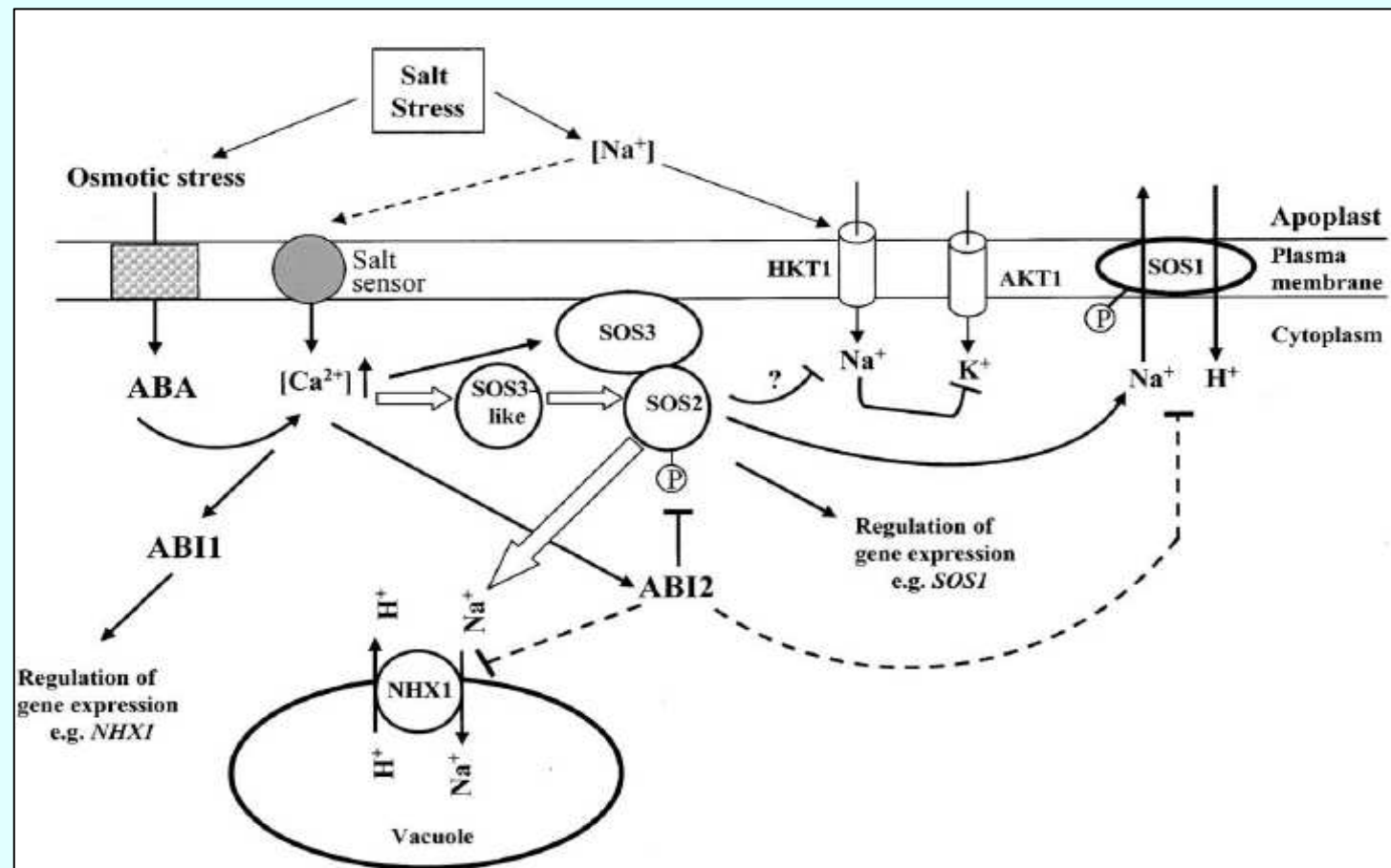
sos mutanty *Arabidopsis* (salt overly sensitive) - signální dráha specifická pro Na⁺

SOS3 calcium-binding protein

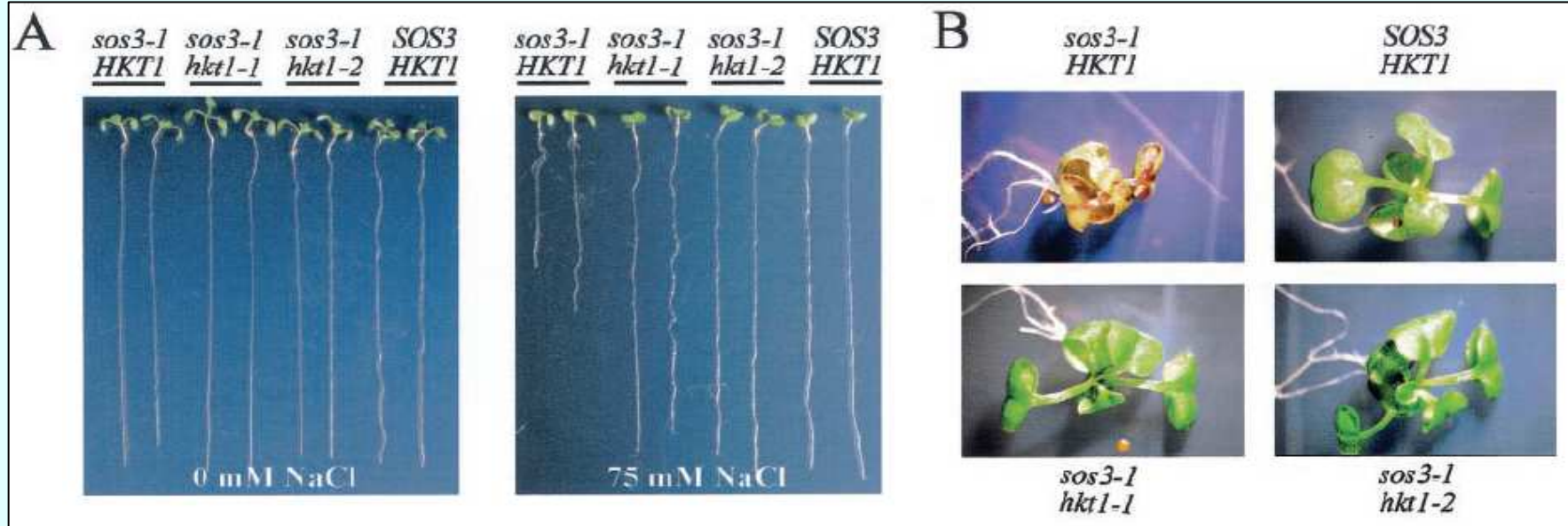
SOS2 ser/thr protein kináza

SOS1 Na⁺/H⁺ antiporter

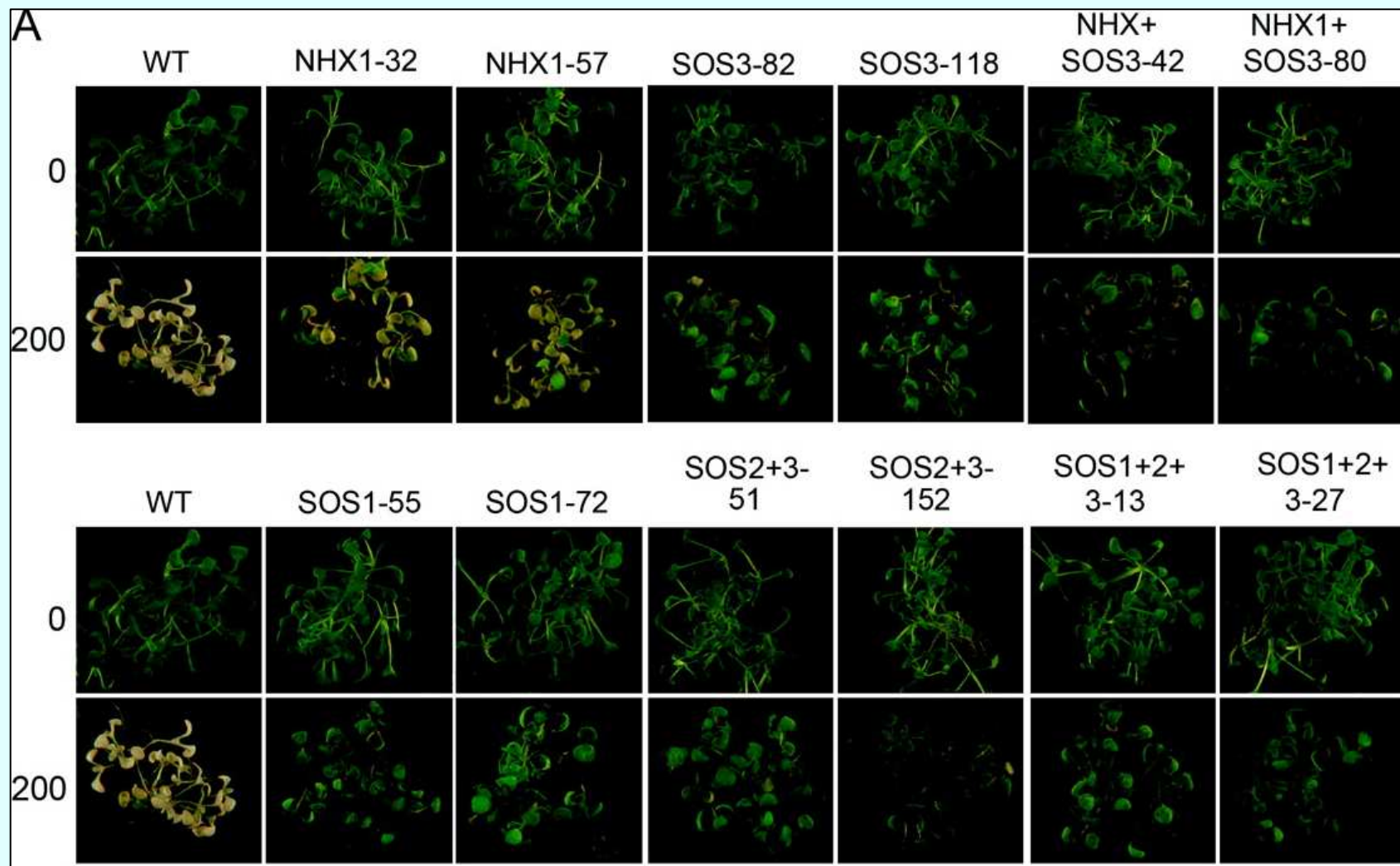
SOS4 PL kináza (syntéza pyridoxalfosfátu)

Overexprimace *SOS* genů – zvýšení tolerance k NaCl

Zasolení x genové inženýrství

syntéza osmoticky aktivních látek (Pro, betain, cukerné alkoholy)

ochrana buněčných struktur (lea-like proteiny)

oxidativní stres (glutathion)

homeostáza iontů

transkripční faktory (overexpresse *DREB1A* – dehydration response element binding)

Křemík

- v půdním roztoku jako kys. křemičitá Si(OH)_4 14-20 mg Si/l, dostupnost závislá na pH

- podobnosti s kys. boritou

- velké rozdíly v příjmu Si mezi rostlinami
akumulátoři x neakumulátoři

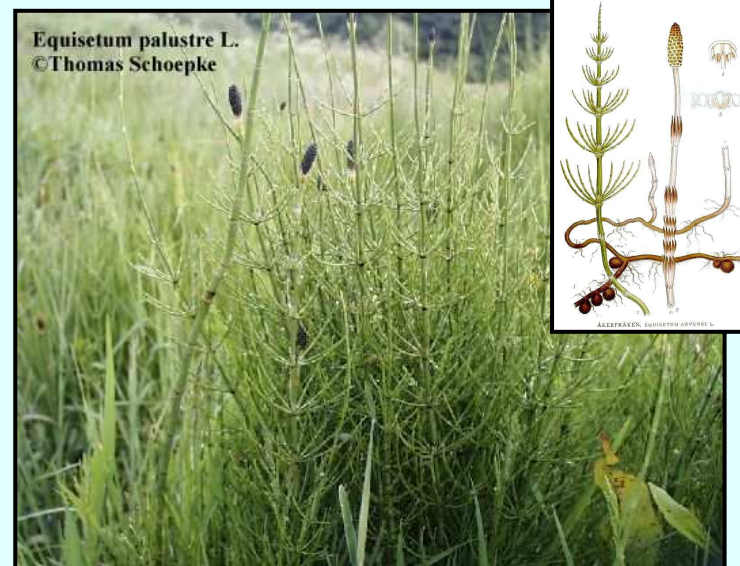
10-15% DW přesličky, vodní zástupci trav (např. rýže)

1-3% DW suchozemští zástupci trav včetně většiny obilnin, některé dvouděložné

méně než 0,5% DW většina dvouděložných

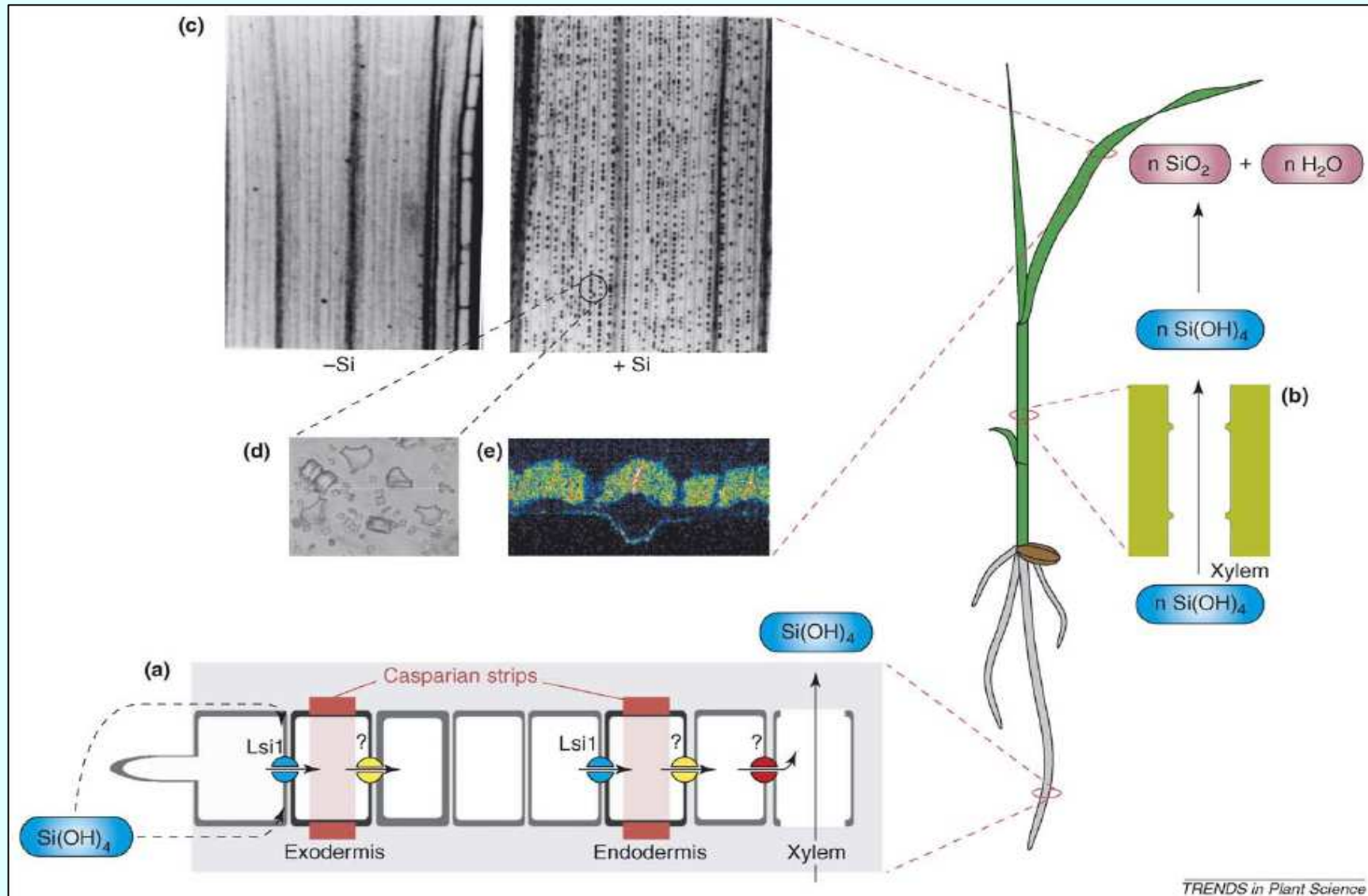
- esencialitu obtížné prokázat (přeslička, rýže, rajče, sója, okurka)

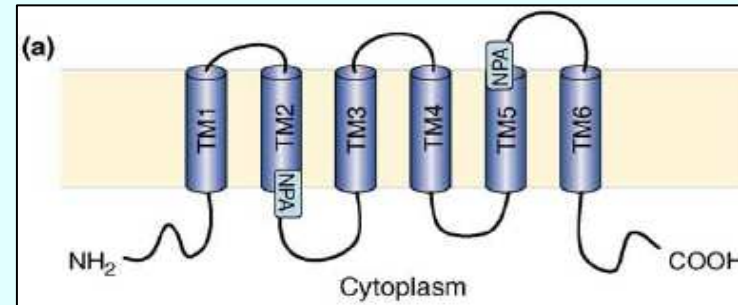
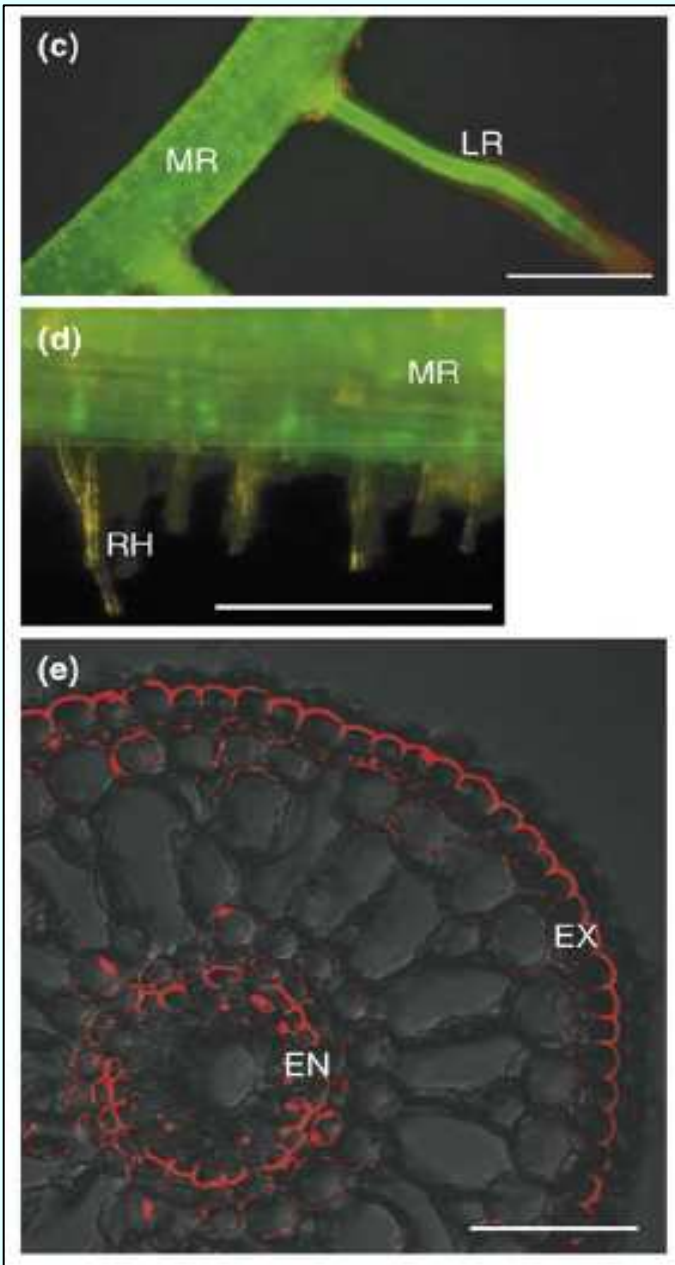
- projevy deficience: nekróza, vadnutí, snížený růst, produkce semen, snížená mech. odolnost stébel

Oryza sativa

Příjem křemíku: gen *Lsi1*

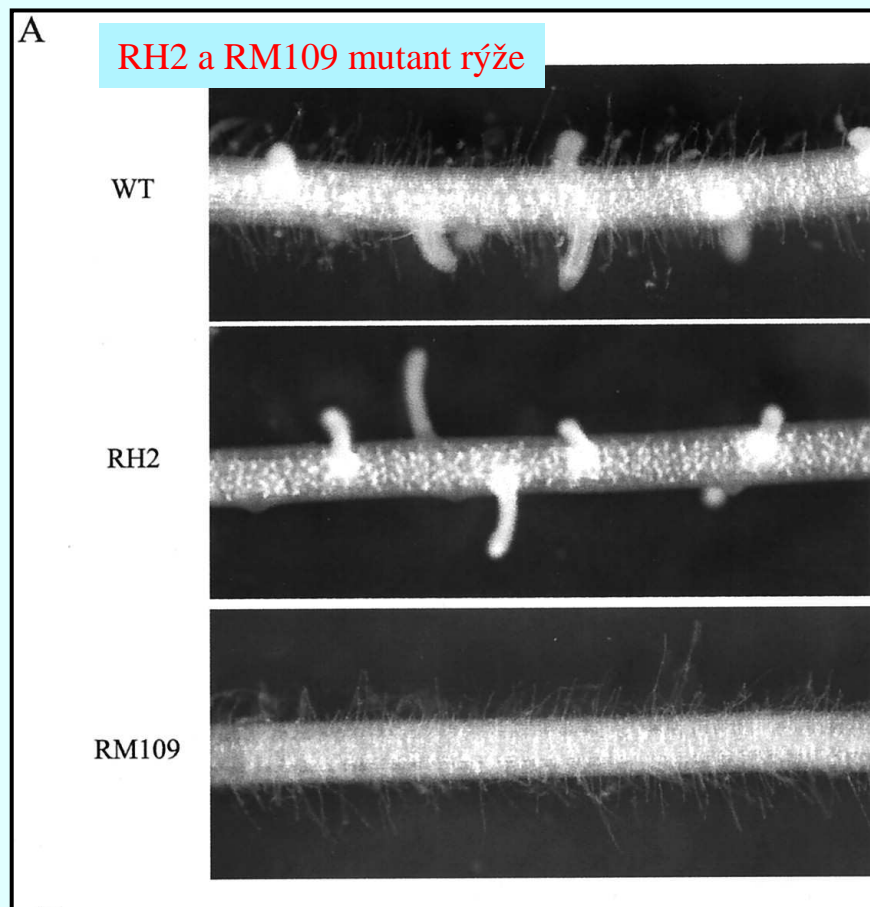

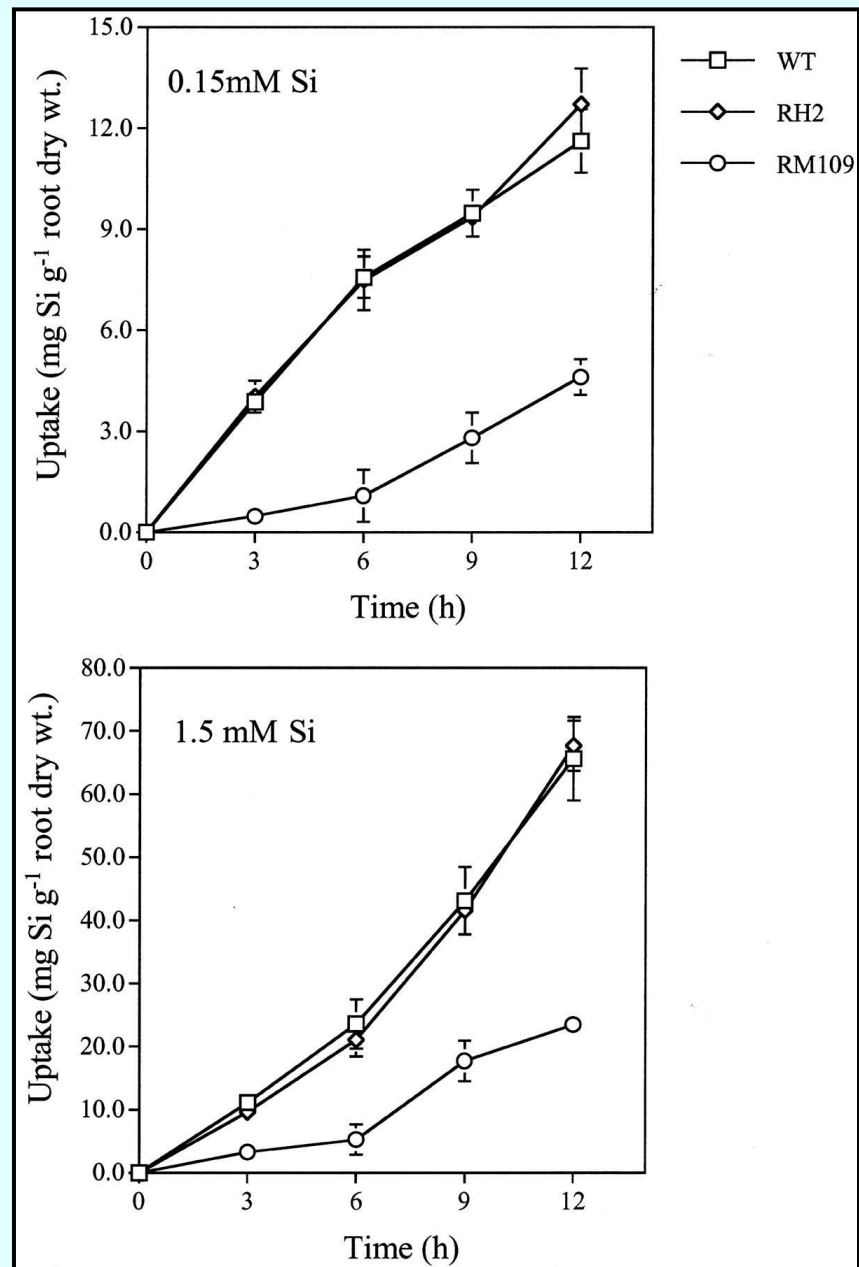
lokalizace a předpokládaná struktura **Lsi1**

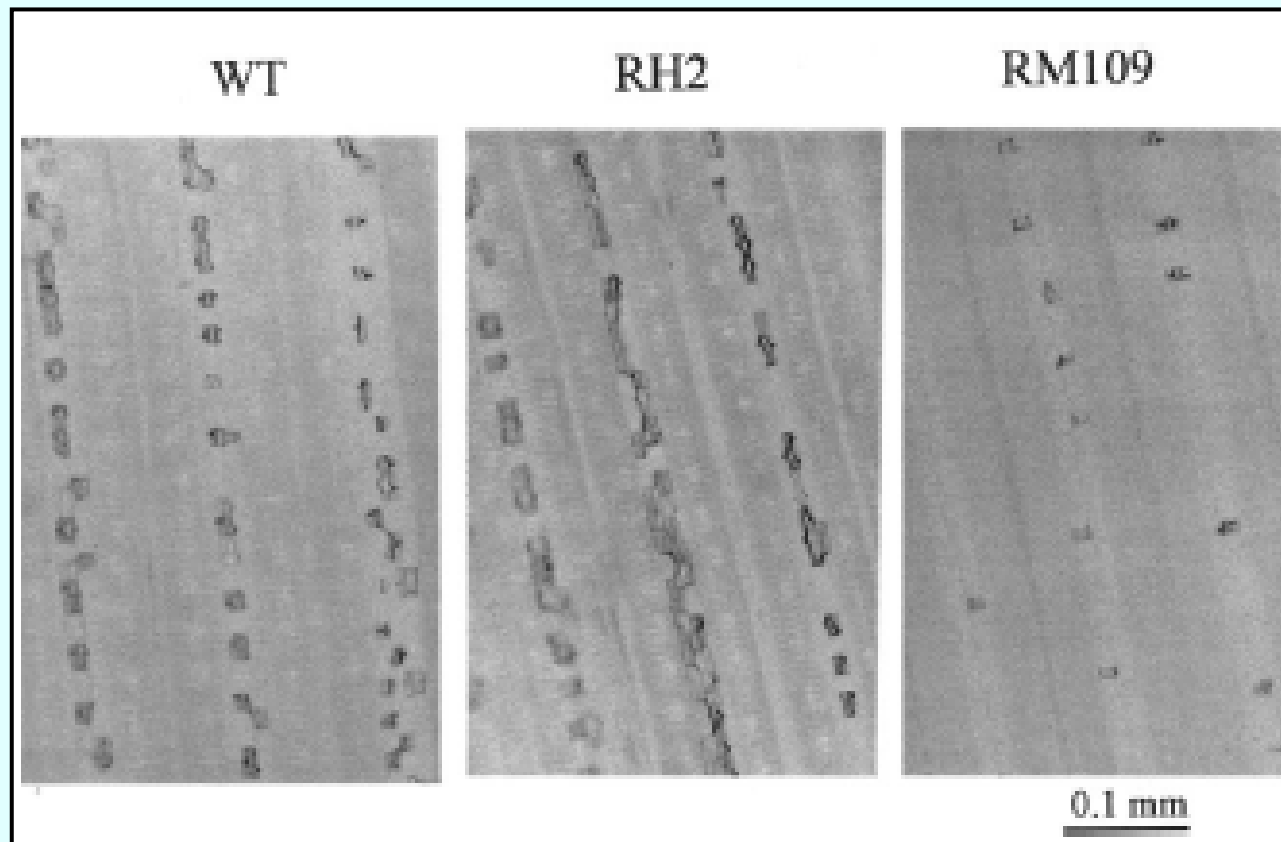
Příjem křemíku:

- význam laterálních kořenů

Ma et al. 2001

Ma et al. 2001

Význam křemíku v rostlině:

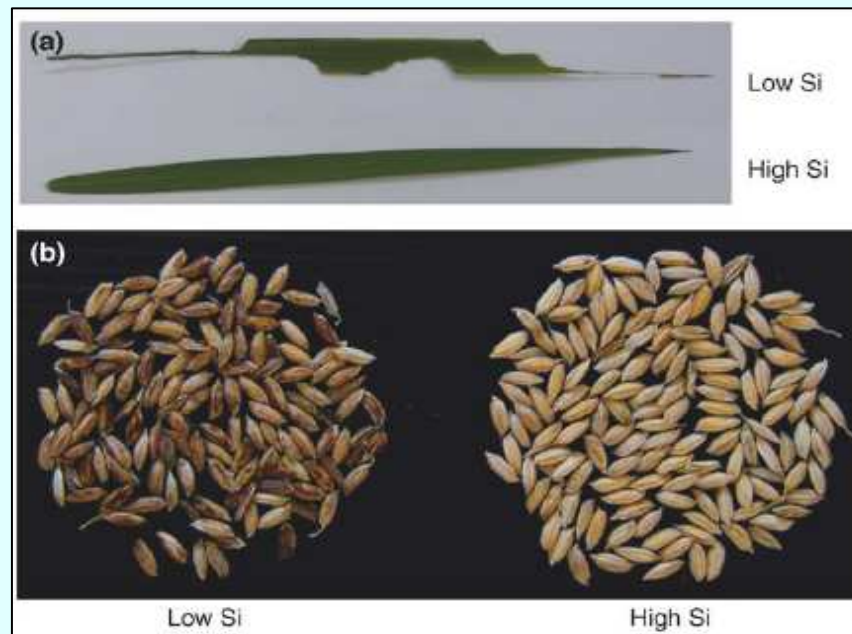
- vliv na mechanickou stabilitu rostliny

a odolnost proti patogenům

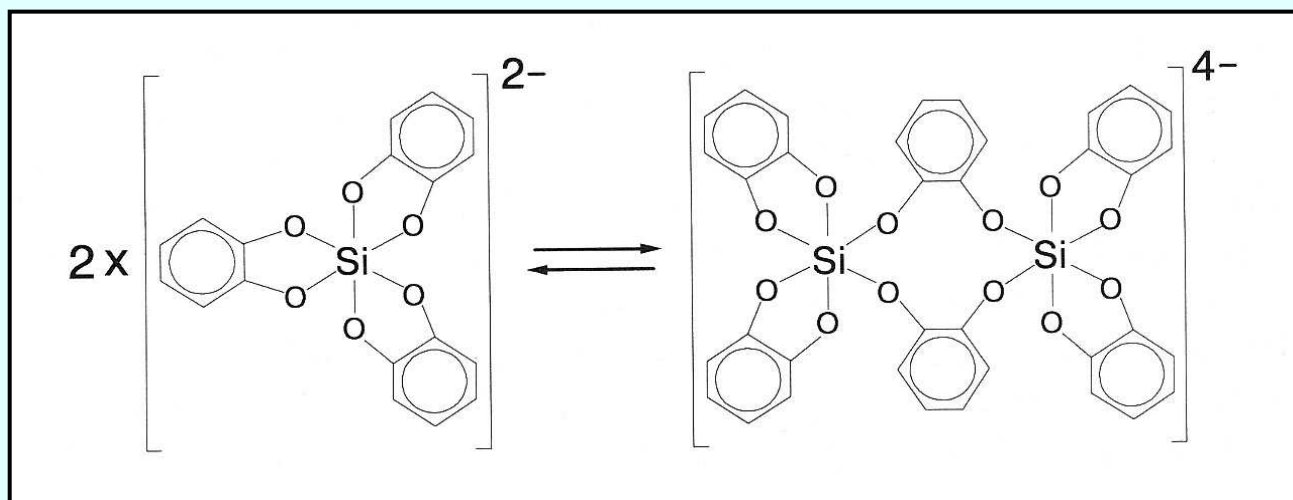
- inertní deposita SiO_2

- tvorba komplexů s pektiny a polyfenoly

- stimulace obraných mechanismů (chitinázy, peroxidázy, glukonázy)

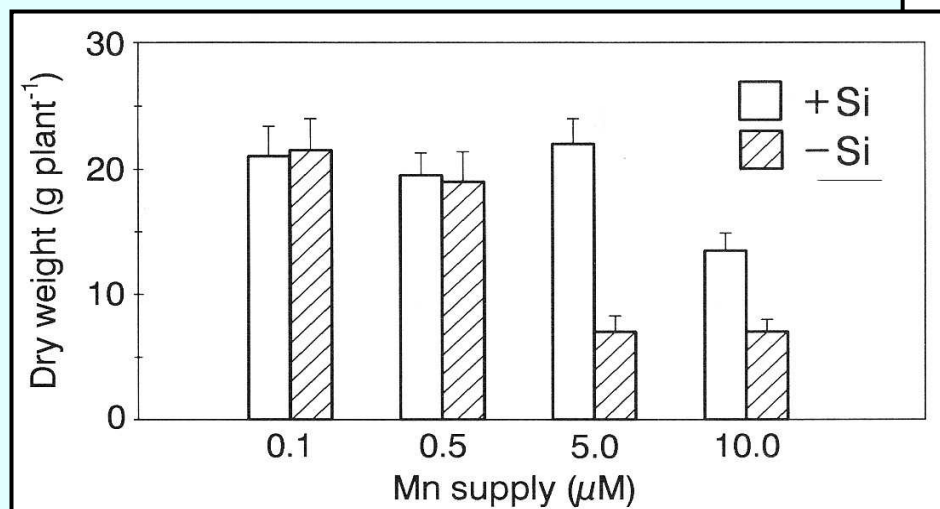
Ma 2006

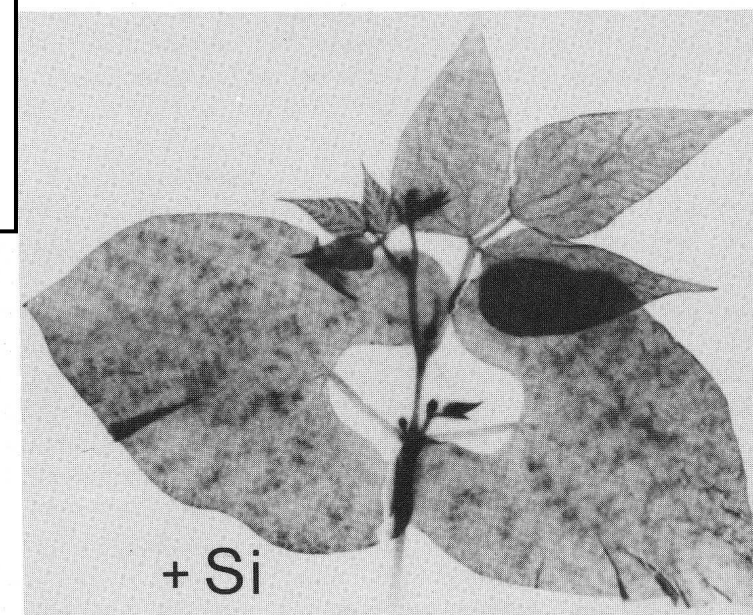
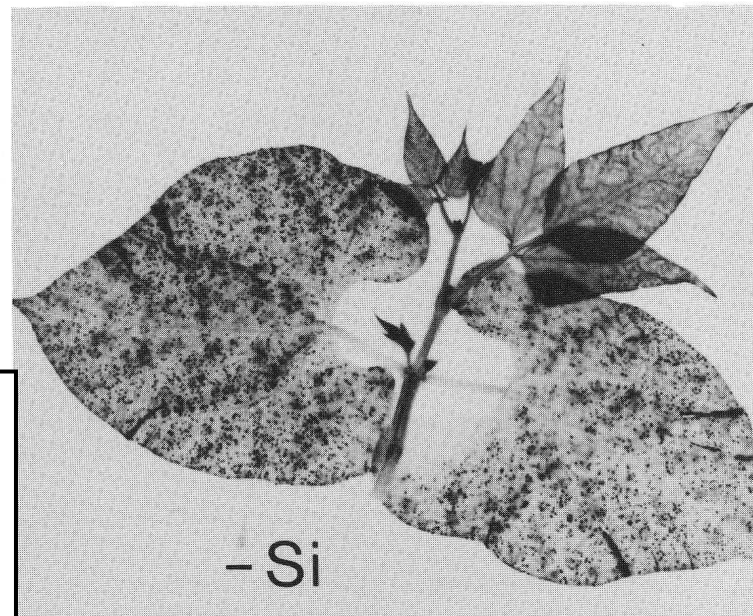
Marschner 1995

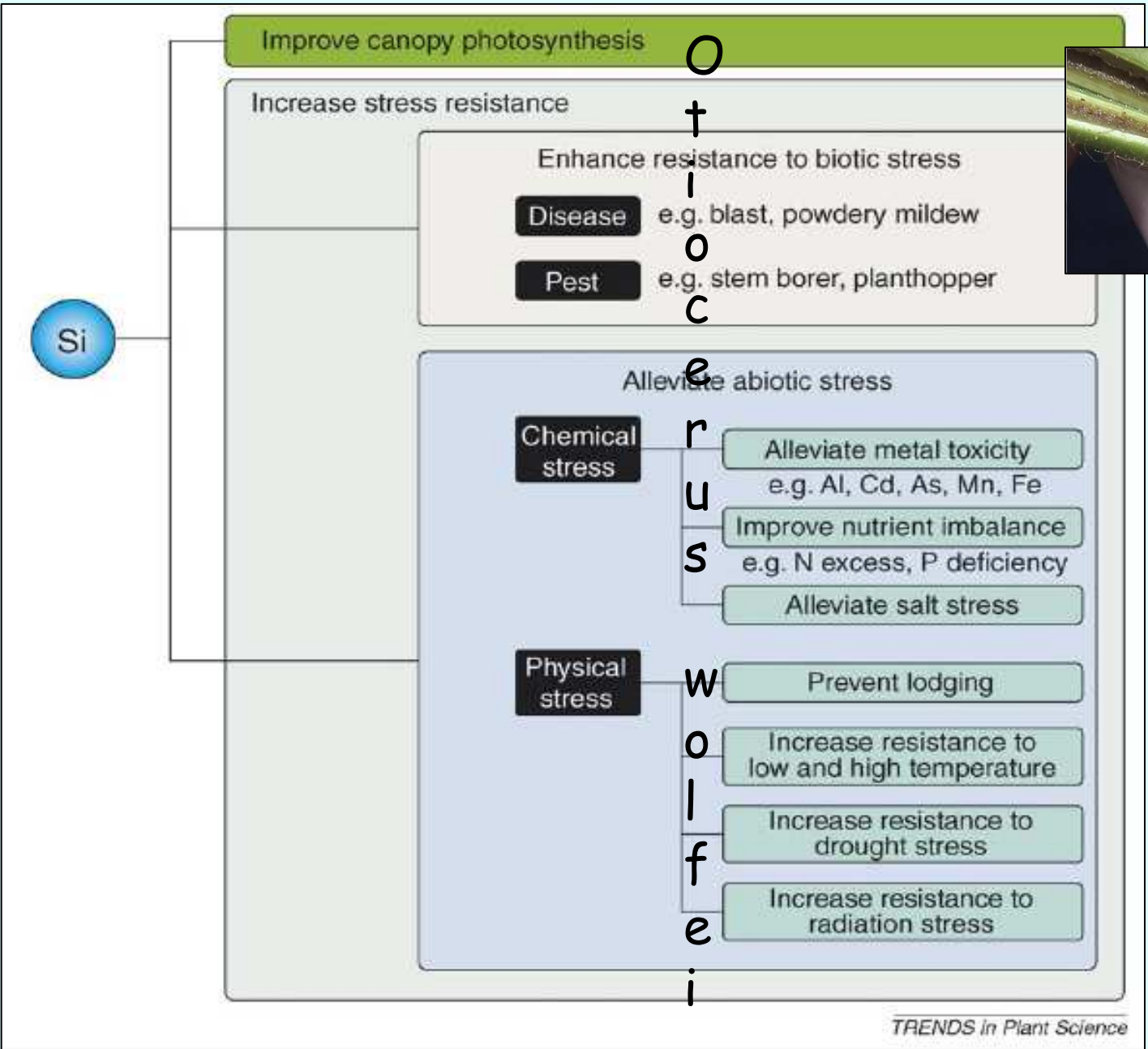
Význam křemíku v rostlině:

- pozitivní efekt při toxicitě Mn, Fe nebo i Al a Cd

Marschner 1995

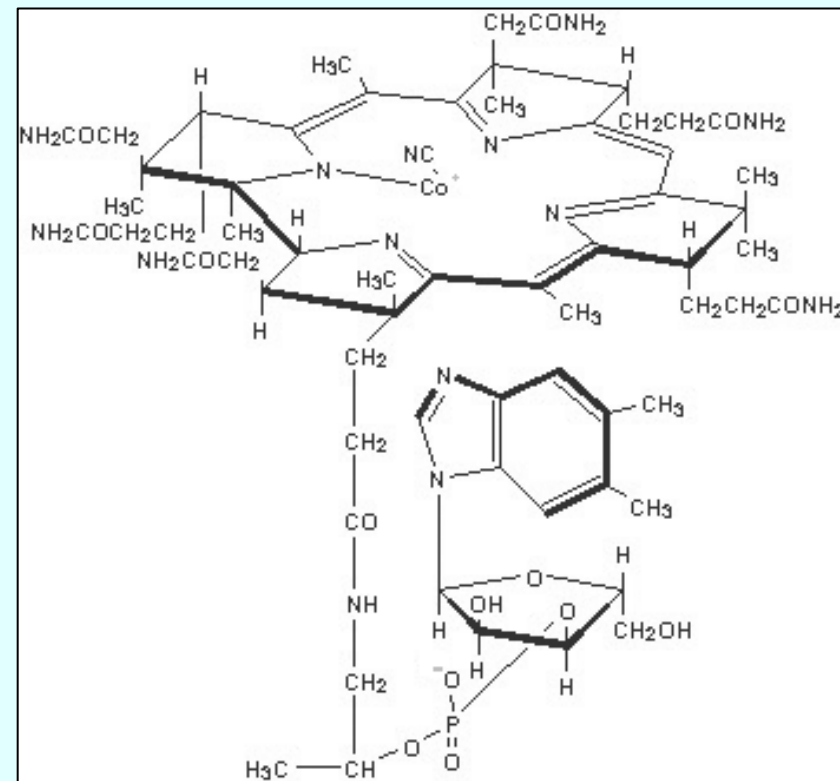
Kobalt

- přechodný prvek
- intenzita příjmu a distribuce v rostlině závislá na druhu
- požadavek především u rostlin se symbiotickou fixací N – projevuje se jako deficience N
- esenciální pro mikroorganismy
(vit. B₁₂ – kobalamin) – Co(II)

methionin syntáza

ribonukleotidreduktáza
(oxidace ribonukleotidu na
deoxyribonukleotid)

methylmalonyl-koenzym A mutáza
(syntéza hemu u bakterie)

Kobalt

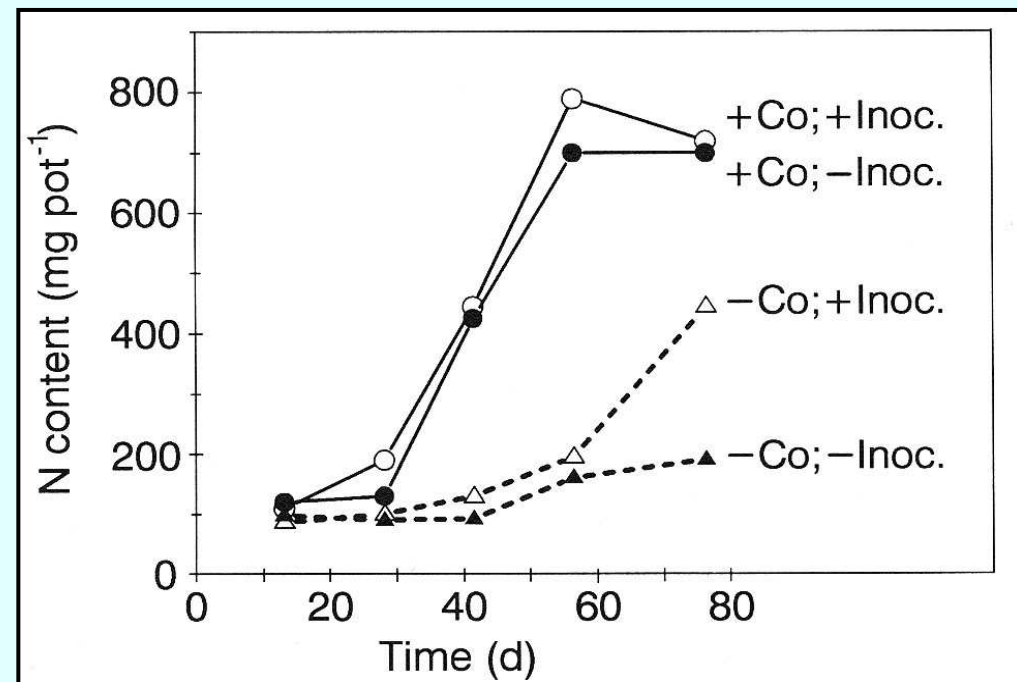
- přechodný prvek
- intenzita příjmu a distribuce v rostlině závislá na druhu
- požadavek především u rostlin se symbiotickou fixací N – projevuje se jako deficience N

- esenciální pro mikroorganismy
(vit. B₁₂ – kobalamin) – Co(II)

methionin syntáza

ribonukleotidreduktáza
(oxidace ribonukleotidu na
deoxyribonukleotid)

methylmalonyl-koenzym A mutáza
(syntéz hemu u bakterie)

Marschner 1995

Pozitivní vliv kobaltu na rostlinu:

- stimulace prodlužovacího růstu izolovaných orgánů
- inhibice syntézy ethylénu
- oddálení senescence listů
- zvýšení odolnosti rostliny při vodním stresu
- vliv na akumulaci alkaliodů
- možná účast v syntéze chlorofylu b

Toxicita kobaltu:

- nad $0,4 \mu\text{g Co g}^{-1} \text{SH}$, akumulátoři $4-10 \text{ mg Co g}^{-1} \text{SH}$
- inhibice aktivního transportu iontů
- mitotický jed
- narušení syntézy RNA, pokles obsahu DNA a RNA v buňce (aktivita nukleáz)
- opad listů, diskolorace, snížení růstu prýtu

Selen

- podobný chemismus jako síra
- výskyt v oxidačních stupních II selenid Se^{2-}
IV selenit, SeO_3^{2-}
VI selenát SeO_4^{2-}
- kompetice s SO_4^{2-} o vazebná místa
(příjem do buňky, metabolismus)
- rozdíly v příjmu i toleranci k vyšší koncentraci Se v substrátu
akumulátoři x neakumulátoři
- toxicita nad 10-100 $\mu\text{g Se g}^{-1}$ SH,

Astragalus sp.

Stanleya pinnata

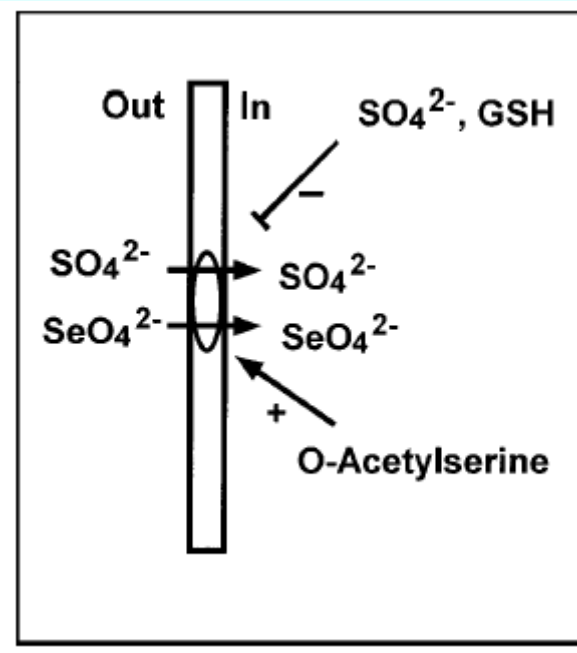

Marschner 1995

Selenium Contents in Shoots of Accumulator and Non-Accumulator Species Growing on a Soil with 2–4 mg Se kg ^{-1a}	
Plant species	Content (mg Se kg ⁻¹ dry matter)
<i>Astragalus pectinalus</i>	4000
<i>Stanleya pinnola</i>	330
<i>Gutierrezia fremontii</i>	70
<i>Zea mays</i>	10
<i>Helianthus annuus</i>	2

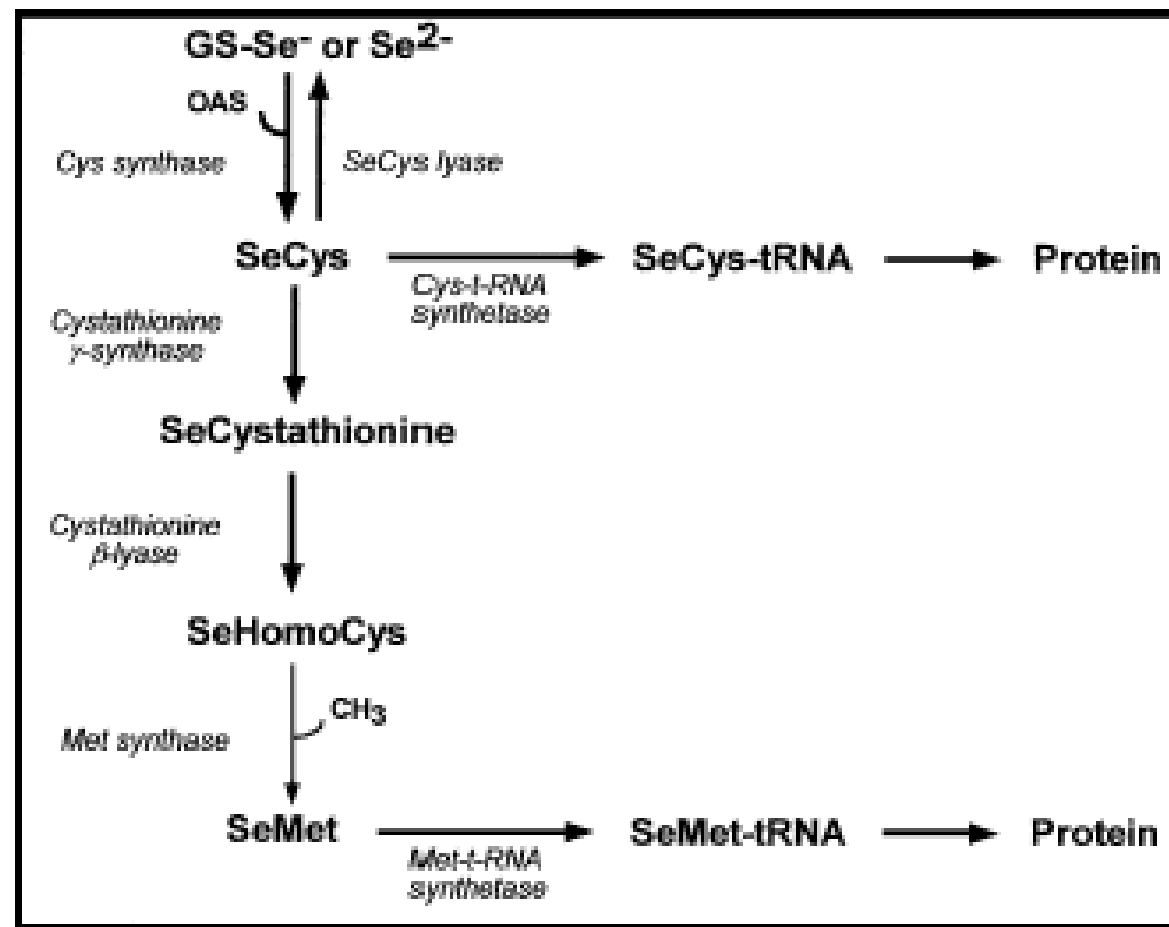
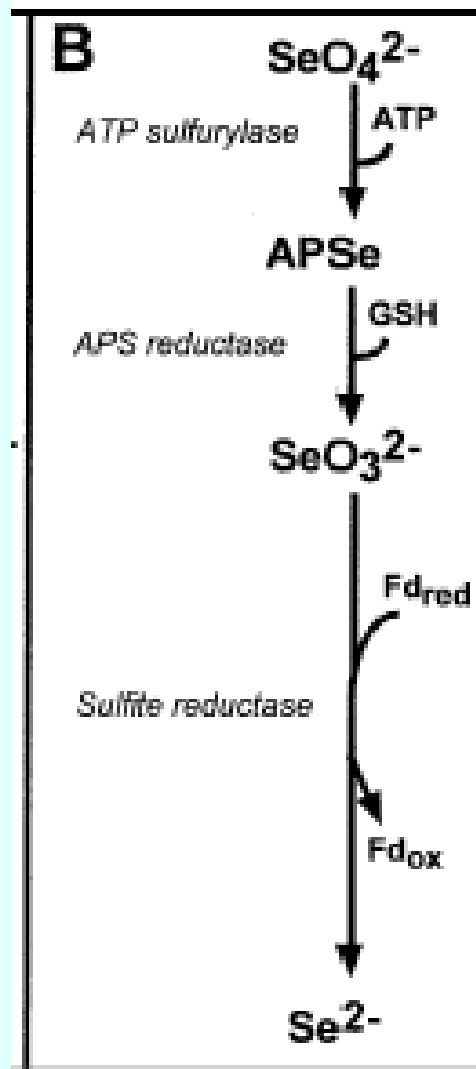
^aBased on Shrift (1969).

Příjem selenu:

Terry et al. 2000

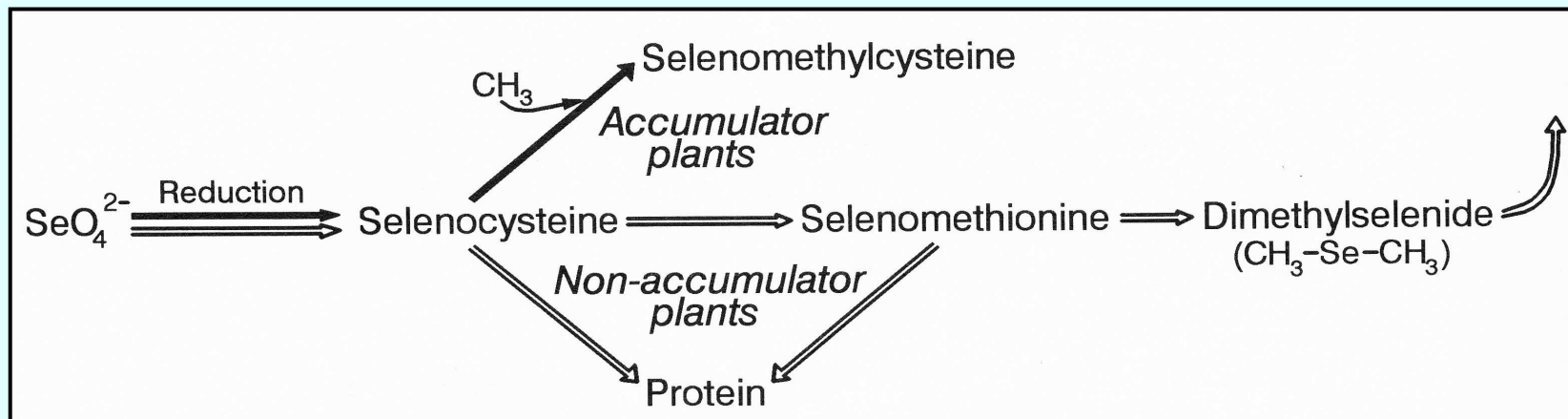
Terry et al. 2000

Pozitivní vliv selenu na rostlinu:

- zvýšení antioxidační kapacity rostliny a schopnosti tolerovat UV stres

Toxicita selenu:

- interakce s metabolismem S (vznik SeCys a SeMet)
  - narušení funkce proteinů
- tolerance
  - kompartmentace Se ve vakuole
  - přeměny SeCys a SeMet na neproteinogenní AK

- esencialita a toxicita Se pro živočichy

- součást glutathion peroxidázy

- akutní a chronické otravy - slepota, paralýza, smrt

- ztráta vitality

Titan

- hojně zastoupený v zem. kůře, málo rozpustný (pH 4-8)
  - ilmenit** (titanát železitý)
  - rulit** (dioxid titanu)
- toxicita minimálně
- vliv Ti na rostliny:
  - stimulace růstu
  - stimulace příjmu iontů
  - zvýšení obsahu esenciálních prvků v rostlině
  - zvýšení aktivity některých enzymů (peroxidáza, kataláza, NR)
  - zvýšení obsahu org. kyselin v kořenech
  - zvýšení obsahu askorbátu, chlorofylu a a b
- ? předpokládané mechanismy účinku
  - účast redoxního systému Ti^{4+}/Ti^{3+} na redukci Fe v rostlině
  - regulace enzymatické aktivity
  - účast ve fotosyntetických procesech
- ? stimulace obraných mechanismů rostliny, význam redukce nitrátu